

Лупак Наталія
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка (м.Тернопіль)*

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Професійна підготовка майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до активної комунікативної діяльності потребує впровадження сучасних освітніх технологій, направлених на формування здатності синхронізувати художню інформацію на основі власних сенсорних реакцій, послуговуючись широкими можливостями сучасного мультимедійного ресурсу та інноваційними комунікативними практиками. Безперечно, основним засобом педагогічного спілкування є мовлення, що задовольняє потреби людини у вираженні власних думок і переживань, обміні інформацією, активізації свідомості, встановленні та підтримці контактів з іншими людьми тощо. Мовну (вербальну, словесну) комунікацію науковці трактують так: «створення, обмін та інтерпретація повідомлень комунікантами за допомогою мови як коду та позамовних кодів із метою досягнення змін у поведінці чи свідомості адресата, необхідних для спільної діяльності» [3, с. 13]. Мовлення як особливий вид діяльності передбачає безпосереднє спілкування між людьми за допомогою мови (розмови), або опосередковану взаємодію суб'єктів комунікації за допомогою різних технічних засобів. Буває зовнішнє (спрямоване «від себе») і внутрішнє (спрямоване «на себе»). Окрім того, вирізняють усне й писемне, монологічне й діалогічне мовлення.

У процесі комунікативної діяльності студенти, будучи користувачами мови, діють найчастіше як мовці та слухачі одночасно з одним або кількома співрозмовниками, тобто інтерактивно, з метою побудови спільного розмовного мовлення (діалогу) шляхом обміну значеннями. Такими

прикладми інтерактивної діяльності можуть бути усні діалоги, бесіди, формальні/неформальні дискусії, інтерв'ю, перемовини, дебати, практична цілеспрямована кооперація та інші спільні комунікативні дії, до яких, з огляду на специфіку художньої комунікації, належать хоровий спів, спільне музикування (дуети, тріо, квартети, ансамблеве, оркестрове виконання), диригування, хореографічна діяльність, театральні постановки та інші колективні форми спілкування.

Підготовка майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до ефективної комунікативної взаємодії передбачає комплекс практичних вправ з метою оволодіння ними техніки і культури мовлення. Опанування технічними навичками відбувається з урахуванням основних властивостей мовлення, таких як: точність, логічність, чистота, доречність, звучність, швидкість, гнучкість. Практичні вправи направлені на вироблення вмінь реалізувати мову в конкретних мовленнєвих ситуаціях в освітньому середовищі, зокрема педагогічно-мистецькому, тому їхнє виконання здійснюється з урахуванням специфіки художнього мовлення. Останнє вирізняється яскравою виразністю, інтонаційністю, емоційністю, образністю. Для набуття навичок художнього мовлення з окресленими характеристиками передбачається виконання таких вправ: артикуляційна гімнастика (промальовування звуків); дихальні вправи (проспівування звуків, складів, слів); риторичне моделювання (пластика рухів під час мовлення); голосові імітації (колористика звучання); мімічні портрети (умовне фотографування емоцій); жестові ілюстрації (театралізація висловлювання); словесні замальовки (інтерпретація малюнків); мистецькі етюди (музичні, словесні, образотворчі імпровізації) та ін.

Педагогічний досвід міжособистісного спілкування в умовах художньо-інтегративного середовища доводить, що в усному мовленні, зокрема художньому, окрім мовного (вербального) компонента, яскраво вирізняється невербальний, на який іноді припадає велика частка смислового навантаження. Теоретики мовної комунікації, зокрема К. Мілютіна [2, с. 122], Н. Бутенко [1, с. 102], вказують на велику інформаційність невербальної поведінки в мовленні,

виокремлюючи такі знаки: *візуальні* (жести, міміка, пантоміміка, шкірні реакції, проксемика (просторова і часова організація простору), візуальний контакт); *акустичні* (паралінгвістичні (якість голосу: діапазон, інтонація, гучність, тембр, ритм, висота звучання), екстралінгвістичні (паузи, зітхання, сміх, плач, покашлювання тощо); *тактильні* (дотики, рукостискання тощо); *ольфакторні* (природний, штучний запахи людини).

Виконання інноваційних когнітивно-мовленнєвих завдань засвідчують інтермедіальний підхід до формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей, які в умовах академічного навчання набувають досвіду поєднувати, запозичувати, комбінувати виражальні й зображальні можливості різних видів мистецтв для того, щоб пізнавати механізми створення поліхудожнього образу на основі пережитих синестезійних (міжсенсорних) вражень, та здійснювати спроби висловлювати такі враження засобами художньої мови.

Список використаних джерел

1. Бутенко Н. Ю., Приходько В. М., Федоренко Н. І. Комунікативні процеси у навчанні: навч. – метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2004. 334 с.
2. Мілютіна К. Л., Максимов М. В. Психологія міжкультурної комунікації: Навчальний посібник. К.: ПАТ «Віпол», 2014. 256 с.
3. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.